

VASÁRNAP

A „Tatatóváros és Vidéke“
MELLÉKLETE. *17*

1892. *24* April.

Kiss L. 1891

Az új nemzedék. (Kép a t. házból.)

Álomfejtés.

— Elbeszélés. —

Irta: SZIKLAY JÁNOS.

— Megmondtam, ugy-e, ne fejtesse mindig az álmát. Nem történt volna ez a baj. No de most már jól vagyunk. Holnap, ha szép idő lesz, délben kikocsikázhatik. Gyalog ne menjen; a seb frissen hegedt, a fáradság megárhathatna. . .

— Mégis csak volt valami a dologban, — rebegette a hölgy.

— Az ön ideges képzelődése. Igen. Tulfeszítette a képzelődés az idegeit. Azt hitte, hogy úgy lesz, a mint megálmodta; férje kést fog önre. És mikor kérte a nagy kést, nem adta oda neki. . .

— Nagyon ingerült volt.

— Épen azért adta volna neki. A marhagerinczet akarta fölszelelni. Ön meg ideges félelmében nem engedte; czivakodni, viaskodni kezdtek. . . punktum. Maga az oka, hogy mellébe furdott a kés s hogy a férje most benne van a bajban.

— Oh Istenem, Istenem!

— Legyen nyugodt. Kijárom a sorját. Beszéltem már a vizsgáló bíróval; meg ott van az ön vallomása, hogy véletlenül történt, az ura nem tehet róla. Egyébiránt ez a hóbotos Raeskó, a rendőrorvos rontotta el a dolgot. Ezek a minden áron szerepelni akaró fiatal emberek. . . No de jóra fordul minden.

Bogárdi, az öreg orvos megszorította a szenvedő fiatal asszony kezét és távozott.

Künn napos hideg fogadta. Vékony csorgással ereszkedett le a tetőről a meglazult hótakaró; a járda megsikósodott a szétáradt maszatos víztől.

— Ebben a szép időben valóban kimehet, — dörmögé magában. Csak tartós maradjon.

Szétnyitotta felső kabátját s a szomszéd utczába, egy súlyos betegének lakása felé vette útját.

Másnap délben kifutott az egész háznép a folyosóra.

Sátorhelyi, a mérnök vezette le a feleségét a kocsihoz. Némán támaszkodott a nő férje karjára; a férj is szótlanul ment mellette.

Levezette a kocsihoz a beteget, beültette; fölült maga is melléje s megadta az utasítást a kocsisnak, mely utcákon át vigye őket.

A nő fölfonta fátyolát, melyet lebozsátott a folyosón, hogy távol tartsa arcától a kárörvendő szomszédok tolazkodó pillantásait s félrefordítva fejét, nézegette a népes utcák hőmpölygő emberáradatát a házakat, a tarkoronájú fákat, melyeket csak néhány hete látott utolján ugyanilyen formában, de a melyek mégis egész új látvány gyanánt tűntek föl neki. Férje pedig me-

reven, mozdulatlanul ült mellette; nem mert félrepillantani, hogy az embereket lássa. Képzeletében mindegyiknek homlokára látta írva a szemrehányó gúnyosztót, melyet otthon a cselédek és a gyermekek kiabáltak utána.

Azon nap óta, hogy ez a rettenetes dolog történt, nincs nyugta otthon, nincs nyugta sehol a városban. Hivatalából kimentette magát, hogy nejét ápolja s napjában öt perczet sem töltött ágya mellett. A mint meglátta szenvedő arcát, meghallotta nyögését. Kiugrott az ágyból, magára kapta a ruhát s menekült hajnali homályban az utcára, ki a temető felé, tul azon is a szántóföldekre, a hol már el lehet kerülni az embereket. Nem ment már a megszokott kávéházba sem, hanem inkább a külvárosi kurtakoreszmák sötét odvaiban húzta meg magát. Itt nem látja meg egy ismerőse sem. Azt, hogy a képes néplakok arczképét hozták már régen elfelejtették, meg olyan gyalázatos rajz volt az, hogy senki sem ismerhetett rája.

Tegnap este azonban, mikor bujkálása után haza vetődött, nem találta az ápoló apácát a neje mellett.

— Már nem kell, — mondá a feleség. — Az orvos azt rendelte, menjek ki a kocsin a déli órákban. Ha tudniillik napos idő lesz. Gondoskodik kocsiról?

— Hozok.

— Eljön velem?

— Ha megengedi, el.

— Köszönöm.

— Jó éjt.

Jó éjt.

És Sátorhelyi megint szobájába menekült.

Pedig barátai közül senki sem ítélte el. Az ő pártját fogták valamennyien. Ha valaki hibás, akkor az asszony volt az; ez a közvélemény.

Ugyanezt mondta az öreg orvos is.

Sátorhelyi már kedvelt fiatal mérnök volt egy gépgyárban, mikor egy táncmulatságon megismerkedett Egyed Szidával, a gazdagnak híresztelt Egyed Lőrincz vállalkozó leányával, a kiminden ízében a természetes és természetellenes tulajdonságok megtestesülése volt. Szerelmes az örvöngésig a fiatal Sátorhelyibe; de mikor már egyengetett ut vezetett volna a templomig, egyszerre megszállta a józan ész és számítani kezdé, hogy mégsem megfelelő párti egy olyan gazdag, finom nevelésű leánynak, mint a milyen ő.

E miatt gyakran volt surlódása atyjával.

Az öreg Egyed ellenezte kezdetben, hogy Sátorhelyit komoly udvarlónak tekintsék. Becsülte a fiatal mérnököt, a kit megismert a gépgyárban, melynek maga is igazgató tanácsosa volt. Elismerete, hogy lesz jövője; nem is tett volna kifogást ellene ebben a tekintetben. Hanem ismerte leányát, tudta,

micsoda követeléselei lesznek, melyeket Sátorhelyi nem fog kielégíthetni, de bizonyára nem is akar, ha esze van. A mit pedig tőle kapnak. . . Először több testvér osztozik. Meg ő sem áll még a sír szélén. Tíz, husz, harmincz esztendőcskét megbír a válla. A mig mozogni képes, nem adja ki sok gondal spekulációval szerzett tőkét a kezéből.

Szidának tehát legjobb férj lenne egy olyan ember, a milyen ő volt. Pénzes vállalkozó, spekulatív fej, börtönzár. A ki meg is bukhatik ugyan; de megint talpra állhat, aztán csak úgy szedi az aranyat a levegőből, mint a bűvész a tallért. Természetesen a más zsebéből.

Hogy olyan férjjel a kinek kimérik: ennyi és nem több, hogy olyan férjjel boldog lehetne ez a leány, azt alig hiszi. De azért nem beszélte le Szidát nem becsmérelte Sátorhelyi állását, egyáltalában nem avatkozott leánya ügyébe. Végezze el ő maga; neki nincs egyéb feladata, mint áldást adni a frigyre s megtetézni a dus kelenyével, meg egy kevés gombostüppézzel.

Amde Szida lassankint józanodni kezdett. Melegségtől sugárzó szavai hidegebbek, kimértebbek lettek a fiatal mérnök iránt, a ki már-már vőlegénynek látta magát.

A gyöngéd kötelék, mely egybefonta őket, ugy látszott, csak fűszálakból áll. Kezdet fonnadui, bomlani, szakadozni. Sátorhelyi látogatásai ritkábbak lettek. Akárhányszor nem találta otthon a kisasszonyt meg a mamát rendes fogadó napjukon. Sok látogatást kellett tenniük, tehát felhasználták a kedvező időt.

Egy hétig mogorván, szórakozottan végezte munkáját; azután ugy érzé mintha egy pikkelyes szörny karjai tartották volna átkarolva s a karok most rendre lebontakoznának róla. Könnyebben, vidámabban lélekzett. Talán jobb is, hogy így történt.

— Nem nekem való leány. Barátain is ezt mondják. Talán igazuk van. Ideges, hiu, elkényeztetett gyermek. És mégis. . .

Szida agyában és szívében is megfordult a kételkedés, remény e bizonytalan felkiáltása. És mégis! Ha vele lenne boldog. . . Két éve már, hogy udvarol. Egy sem nyerte meg annyira a tetszését, mint Sátorhelyi. Ha mégis rosszul cselekedett volna, hogy hidegen bánt vele.

Egy éjjel nagy késsel a kezében látta. Felriadt. Tizenegyet ütött az óra. Azt hitte, tul van már éjfélen. Ijedtében elfelejtette megjegyezni, hogy őt-e vagy magát akarta megölni azzal a nagy késsel.

Vajha találkozhatnék vele!

Az öreg ugyanigy gondolkozott, mikor egy dél után a chaise longon he-

verésze, csibukjának kék karikái körül futtatá az esztét.

— És mégis jó lenne az a fiu vőmnek. Az üzlet hanyatlik, a tőke fogy. Erre már felugrott Egyed. Megütötte a kis asztalon álló csengetyűt.

— Hol van a kisasszony? — kérde a szobaleányt. — Küldd be hozzám! A következő perczben már ott állt a leány.

— Mikor volt itt Sátorhelyi utoljára.

— Bizony már régen, atyám.

— És miért régen?

— Nem tudom.

— Oka van.

— Meglehet.

— És te ezt csak olyan hányi-veti módon adod tudtomra? Meglehet. A mi annyit tesz, hogy igenis van ok. Mi az oka? Azt szeretném tudni.

— Beszél talán vele, papa?

— Azóta sem láttam, hogy utoljára nálunk volt.

— Mért akarja hát az okát tudni.

— Mert akarom.

— Én semmi bizonyosat sem tudok. Egyszer csak kimaradt, elég nem szép tőle.

— Czirakodtatok talán?

— Oh nem.

— Talán másba szerelmes?

— Másba? — kiáltott föl Szida.

Aztán elmosolyodott és meggyőződéssel mondá:

— Azt nem hiszem.

— Annyira biztos vagy?

— Vele szemben.

Egy pillanatig hallgatott az apa s leánya.

— Nos, akkor te benned a hüba, Szida. Észrevettem magam is a te viselkedéseden, hogy rosszabbul bánasz azzal a derék fiatal emberrel, mintsem megérdemelné. Pedig ő megkövetelheti a becsülést.

— Igaz.

— Mért bántál hát olyan rosszul vele?

— Különös. Azt hittem, ön csak örül ennek, atyám.

— Éa? Hogy gondolhattál olyat?

— Nem egyszer értettem beszédéből, hogy szívesebben adna egy vállalkozónak, gazdag embernek.

— Imi-ámi! Vissza kell hívni Sátorhelyit.

— Meg aztán, mert gazdag leány vagyok.

— Gazdag? Abból, a mit én adhatok neked, nem kerül ki a drága öltözéked, meg a bál, meg a sport, meg a jótékonyság.

— Azelőtt nem így beszélt a papa.

— Azelőtt? . . . Kilicizáltak a gránit-szállításból. Ötvézetet forint vesztesség. Érted? A Szőkeviz szabályozásának építkezését szintén más kapta el az orrom elől. Sok a jó barát. Hatvan-ezer forint fuccs! Érted?

— Értem.

— Holnap vacsorát adunk.

— Meghívjam Sátorhelyit?

— Meg.

És Sátorhelyi megfélemedezett nyomban minden tanácsadó barátjáról; pontosan megjelent a kitzüött órában.

A családnak csak néhány barátja volt együtt az asztalnál, Szida kisasszony pedig kedvesebb volt, mint valaha.

(Vége következik.)

Megkésve. . .

(Bluette.)

Irta: I f j. P á z m á n d y Dénes.

Elegáns szalón. Kandalló, melyen két lámpa ég. Min'ent-féle alaku zsöllyék, székek. Pianinó, fölötté óra. A falon képek, étagérek, nippes stb.

SZEMÉLYEK:

Ödön, 26 éves, — Ella, neje, 22 éves.

Ödön (sietve belép). Ezer bocsánat. . .

Ella. Hogy újból megkéstem! (A zongora mellől fölkelve.) Hiába minden! Maga javithatlan. Lemondtam minden reményről. . .

Ödön. De!

Ella. Ne mentegetődzék. (Nyugodtan.) Tehát újból megkésést. . .

Ödön (gyorsan). Tíz perczcel.

Ella (az órára néz). Tizenöt perczcel.

Ödön (zsebóráját elővonva). Tizenegy és egy fél perczcel.

Ella (hangsúlylál). Tizenöt perczcel.

Ödön. Legyen! Tehát tizenöt és egy negyed. . . (Más hangon.) Bocsáss meg! Nagyon fontos ülésünk volt.

Ella (dühösen). Nagyon fontos ülésük volt? Ezért hagyja nejét órákig magára várakozni. . . ezért hagy egyedül, elhagyatva, magához hasonló, kötelességükről megfélemedezett, korhely emberekkel egy ócska paragraphus fölött vitatkozva. (Vékonyka hangon.) Tisztelt kartárs urak! (Köhécselve.) Tisztelt kartárs urak! . . . A büntető . . . büntető törvénykönyv 124. §-ának c pontjára . . . pontjára bátorodom ezennel figyelmeket felhívni. . . (Kis szünet után.) . . . felhívni! (Emelkedettebb hangon.) Fent említett . . . említett törvényczikk. . . (Hirtelen sirásba törve ki.) Maga előtt persze kedvesebb, érdekesebb az az ócska paragrafus a nejenél. (Leül, arcját zsebkendőjébe temetve.)

Ödön (magában). Ismét egy családi jelenet. (Hosszabb szünet után halkán.) Ella! . . .

Ella (zokogva). Hagyjon! Ön a leg. . .

Ödön (magában). „On!”

Ella. Ön a legpontatlanabb, legudvariatlanabb, legszórakozottabb, leg. . .

Ödön. Leg. . . ?

Ella. Leg-, legrosszabb ember!

Ödön (nevetve). Ugy!

Ella. Ön legelőször is pontatlan, már pedig a pontatlanság. . .

Ödön. A pontatlanság. . .

Ella. Minden bűnnek kufefeje.

Ödön (nyugodtan). Tovább.

Ella. Másodszor udvariatlan, goromba, már pedig az udvariatlanság. . .

Ödön (mint fent). Tovább.

Ella. Harmadszor szórakozott, feledékeny. . .

Ödön. Feledékeny?

Ella. Mert nem látszik tudni, hogy ma nejenek a nevenapja van.

Ödön. Ezek következtében, rossz ember!

Ella. Igen; rossz ember! A ki a fenti három bűn. . .

Ödön. Bűn? . . .

Ella. Bűn csiráját már ilyen ifjan magában hordja, az rossz ember s előbb-utóbb. . .

Ödön. Akasztófára jut! (Szünet.) Szabad volna tudnom. . .

Ella (folytatva). A pontatlanság. . .

Ödön (közbevágyva). Tudjuk. . .

Ella (gyorsan). És udvariatlanság. . .

Ödön. Lám!

Ella. Megmételjezi a jellemeket.

Ödön. Meg-mé-te-lyezi — a jellemeket? Az Istenért, honnét veszed mind- ezt?

Ella (gondolkozva). Ezt Müller Anasztáz mondta.

Ödön. Müller Anasztáz! (Mosolyogva.) Gondoltam, egy olyan zugfilozófus, második Kant — en miniature.

Ella. Azt hinném. . .

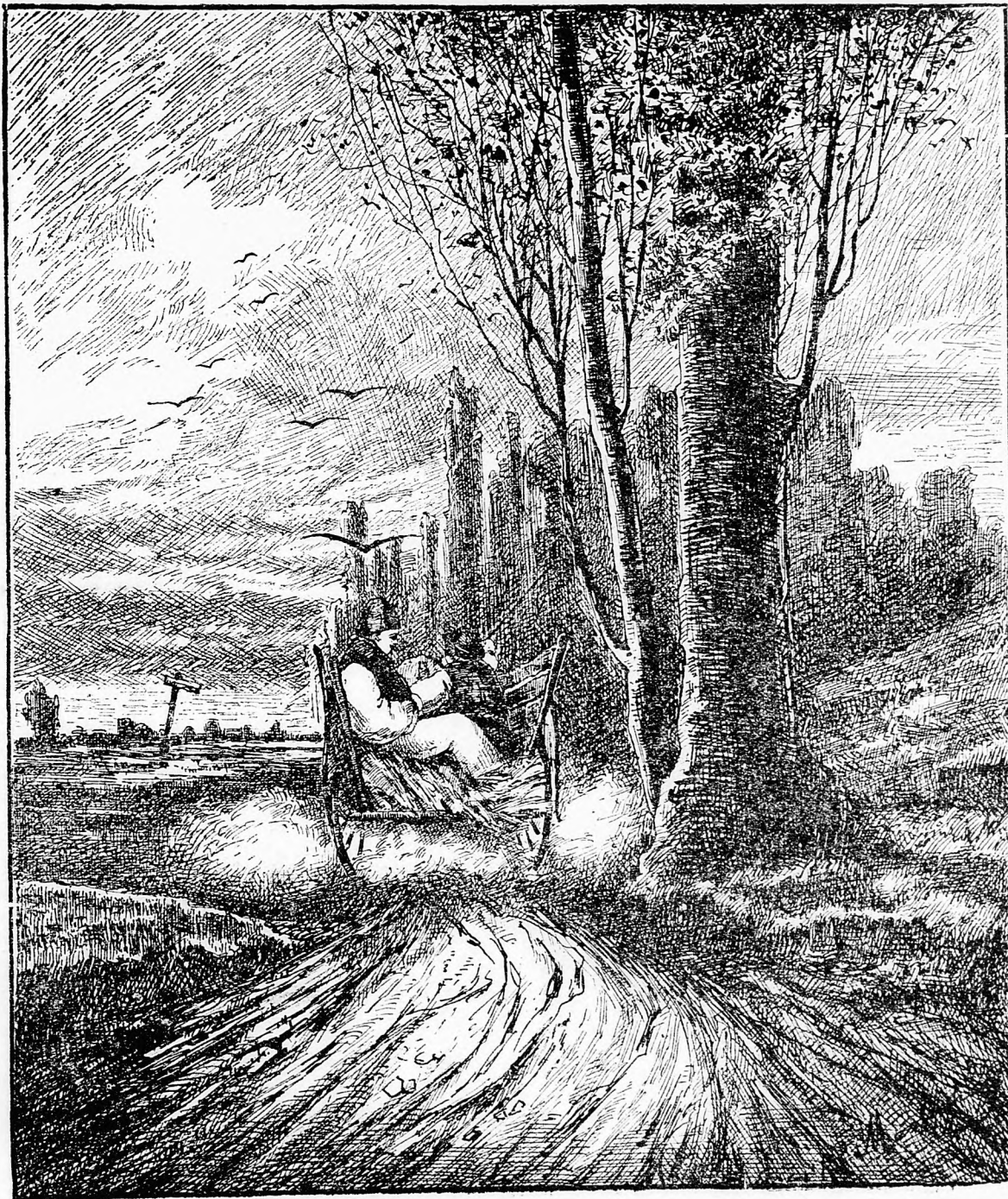
Ödön. Hogy több régard-dal tartoznam lenni a leibfilozófusod iránt?

Ella (gyorsan). Nem a „leibfilozófusom“.

Ödön. Mindegy! Mindenesetre derék ember lehetett. Képzeld csak, milyen hatást érhetnék el mint egy megátal-kodott, konok rablógyilkos védője, Müller barátunk szavaiból indulva ki. (Poziturába helyezkedik.) Tekintetes Törvénytészék! E derék férfiú, ki önök előtt rablógyilkossággal és tiz rendbeli lopással vadolya áll, a fátum áldozata. (Félre.) Moraj és tetszésnyilvánulás a hallgatóság soraiban. — Elnök figyelmezteti a közönséget. stb. (Folytatva.) Igen, tek. Törvénytészék, Haramia János ártatlan. (Emelkedettebb hangon.) Már Müller Anasztáz, kit önök bizonyára ösmernek, híres könyvében, a „Három alapbűnről. . .“ (Félre.) Tizenhatodik bővített és javított kiadás! (Hangosan.) Híres művében a napnál homályosabban, akarom mondani világosabban bebizonyította, hogy a pontatlanság, udvariatlanság és feledékenység minden bűnnek kufefeje. (Páthoszszal.) Védenczem, miút tanuk által kellőleg bizonyítani tudom, egész életében pontatlan, udvariatlan, mondhatni goromba és feledékeny volt. Így mindig. . . (Félre.) Egy hang: megfélemedezett hazamenni a korcsmából! Elnök kiüritteti a termet. (Hangosan.) Tekintetes törvénytészék! Fentiek szerint, miután konstata- lva van, hogy védenczem csakis a külerőszak hatása alatt, mint már Müller Anasztáz megírta, lett gyilkosa

A t e m p l o m b a n .

H a z a f e l é .

Mandelblüh Aaronnak és követte el az ellene fölhozott tíz rendbeli kisebb-nagyobb betörést és lopást . . . kérem védenzemet az enyhítő körülmények a pressió, a fatum stb. tekintetbevétel a b. t. k. 114. §-nak e. és a b. t. k. 119. §-nak a. b. c. pontjai szerint — fölmenteni. (Félre. Vádlott megöli a védőt, gratulálva neki beszéde sikeréhez. — Leül.) Megizzadtam. (Homlokát törülgetve. Ellához.) S azt hiszed, ilyen argumentáció daczára fölmentenék Haramia Jánost. . . . (Félre.) Azt hiszem engem csuknának be helyette, de . . . (homlokára mutatva) nem a fegyházba. (Szünet.)

Ella (vállat vonva). Mindig a régi! (Elkezdi Chopin „Gyászindulóját“ játszani.)

Ödön (magában). Ha ez így tart tovább, valóban megőrülök. (Közlebb lépve a zongorához) Ella!

Ella. Nos?

Ödön. Ha már be is kell ösmernem, hogy pontatlan és udvariatlan vagyok . . . mi a harmadik említett „bűnöm“, a feledékenységet illeti, be kell vallanom, hogy nem feledtem el. . .

Ella (hirtelen felugorva, nyakába csimpaszkodik). Aranyos, kis férjem!

Ödön. Aranyos . . . kis . . . (Félre.) Az imént meg! . . . Ez bosszút kíván. (Más hangon.) Igen, be kell vallanom, hogy nem feledkeztem meg róla, hogy ma nevednapja van. Hanem az a másik átkozott két hibám. . .

Ella (nevetve.) Ah, hagyjuk azokat.

Ödön (esdeklő hangon.) Meg tudsz bocsátani?

Ella (gyanakodva.) Miért?

Ödön (igen gyorsan). Nem feledtem ugyan el, hogy nevednapja van . . . meg is akartalak lepni valamivel.

Ella (csalódva). „Meg akartál“ lepni.

Ödön. Csak ne késtem volna „szokásom szerint“ újból meg. . . Az a semmirevaló ülés oly sokáig tartott. . . Ha csak öt perczel elébb megyek el (nyomatékkal) arról a „különben sem fontos“ értekezletről. . .

Ella (izgatottan). Ugy?

Ödön. Ugy Illésy még nem zárta volna be a boltját s a turquoise ékszer.

Ella (egy székbe rogyva.) A turquoise.

Ödön. Most a tied volna! (Szünet, mely alatt csakis Ella görcsös sirása hallatszik.)

Ödön (halkan). Megbocsátasz?

Ella (fölugorva). Úram! Elég! (Lábával dobantva). Ön megkésik, egy szóval sem menti ki elmaradását. . . (Mozdulat Ödön részéről). Ön goromba, nevetlen, mikor erre gyöngéden figyelmeztetem. . . (Kifelé haladya). Isten vele! (Az ajtóban megáll). Én szerettem magát Ödön, hanem ezt . . . ezt. . .

Ödön (íjedten). Az Istenért! Ne bolondozz! (Megragadja kezét.) Ella! A turquoise megvan, itt . . . (Zsebéből egy etuit vonva elő.) Csak a fogadtatásért akartam magam megbosszulni.

Ella (kikapva kezéből a dobozt, fölnyitja). Mily szép! Ez a diadém kivált. (Fölteszi és egy kis kizitükörbe néz). Mily jól állanak ezek a kék kövek a fekete hajamhoz.

Ödön (fáradtan leül.) De megijesztett. . . Így jár az ember, ha bosszút akar állani a nőkn. . .

Ella (lopva szemléli Ödönt). Szegény, hogy megijedt! (Hangosan.) Mivel háláljam ezt meg, Ödön? . . .

Ödön (félre). Már meg akarja hálálni. . .

Ella. Megbocsátasz?

Ödön. Természetesen. . . (A megadás hangján.) Mint mindig.

Ella. No! . . .

Ödön. Tudom! azt akarod mondani, ne legyek újból goromba. . .

Ella (kijavítja). Csakis, udvariatlan. (Megesókolja.) Én, részemről ígérem, hogy . . . hogy . . . örökké szeretni foglak. (Hosszabb szünet.)

Ödön. Valóban éhes lettem, akár egy farkas. . . (Órája néz.) Féltiz; ki himú, hogy egész másfél órája, hogy hazajöttem.

Ella (zavarral). Másfél órája . . . lehetetlen. . . Igazán éhes vagy már? . . .

Ödön (nevetve). Másfélórái csatározás után, kitéve folytonosan az ellenség tüzének. . . Azt hiszem, ez még a legerősebb gyomrot is kihozza sodrából. . .

Ella. Ödön?

Ödön. No, no! Nem úgy értem, hanem úgy hiszem, vacsorázhatnánk.

Ella (növekvő zavarral). Ödön!

Ödön (az ebéd felé haladva). Nos?

Ella. Ha csak gyanítottam volna, hogy ma oly pontosan jössz meg. . .

Ödön. Pontosán? . . . De hisz mikor beléptem. . .

Ella. Semmi esetre sem engedtem volna meg, Marinak, hogy oly sokáig kimaradjon.

Ödön. Mari nincs itthon? Így a vacsora. . . De miért mondtad csak, hogy megkéstem, mikor beléptem. . . Az a fogadtatás. . .

Ella (igen ártatlanul). Oh, mind csak azért volt, hogy muljék az idő, míg Mari megjön.

(Függöny.)

Új proféták.

A civilizáció történetének érdekes kommentárjaiul szolgálnak azok az újabb törekvések, melyek a tudomány és hallhatatlanság hosszadalmas útjait merész röpteikkel akarják megrövidíteni. Az emberi tudás lépésenkénti haladása lassunak és untatónak tetszetik a modern tudósok e kis csoportja előtt, akik türelmetlenségökben a legkomolyabban rajta vannak, hogy feltámasszák az alchimia, astrologia és mágia középkori világnézetét, természetesen

új nevek alatt, s a mai kritika mértékéhez alkalmazva.

Mert voltaképpen csakis a módszer új a törekvésekben s a mit ma a hipnózis, telepathia, spiritizmus és más ily divatos jelszavak alatt árul a modern tudomány czége, arra egyszerűbb eszközökkel törekedtek a régi idők tudósai, Agrippától és Campanellótól Eckertshaiszenig és Kernerig. Az új idők érdeme, ha ugyan lehet ennek nevezni, inkább abban áll, hogy sok naiv tévelygéstől fosztotta meg a lelki élet rejtélyei kutatásának eddigi módszerét és általában komoly igyekezetet tanusit az okszerű vizsgálódás elveinek szerezni érvényt e téren is.

A hipnózis, a szomnambulizmus meglepő problémáit, pld. az újabb tudományosság éppen nem a rendkívüliség azon szempontjából igyekszik fölfogni, mely a középkori miszticizmus álláspontjáról irányadó volt. Eckertshaiszen mikor az ugynevezett portatív villamosság rejtélyeit kutatta, selyemharisnyákat csináltatott magának s azok fölé még selyemkapcsokat göngyölt; nadrága, mellénye, kabátja selyemből voltak, s azok selyemzsebében kénes pléhdobozokat hordott, melyeket egymással s a csupasz testtel arany zsinór kötött össze. Azután kezeit oly vízben mosta meg, melyben napokig higany, zsirok, foszfor és juhaggyu volt áztatva s végül szétfeszített ujjait föltartotta. Ily állapotban azt állította, hogy ujjhegyei közelirtásával kisebb tárgyakat mozgásba tudott hozni, sőt fölraggatott tüket csupán tekintetével is.

De mit lehetne várni a mult század elfogult tudósaitól, a mikor még csak napjainkban is a reinkarnáció tanának egyik legállhatatosabb híve, Güldenstube báró, akkora feltűnést keltett szellemirásaival, melyeket a saint-denis-i székesegyházban oly egyének jelenlétében kapott, mint Rosenberg báró porosz követségi titkár, D'Ourcher gróf, Sahovszkoj he. czeg, Paillies bárónó stb. A francia királyok szarkofágjaira, történeti egyéniségek szobrai elé ugyanis tiszta, leírhatatlan papirlapokat tett, melyek egy kis idő múlva az illető személyek sajátkezű irásával teltek meg. Így kapott állítólag kéziratokat Abelardtól, Stuart Máriától, Mária Antóniától, Pascal, Voltaire, Montesquieu, Alenbert, Diderot, Rousseau, Schiller és Wielandtól, a francia királyoktól, az ó-kor és biblia hőseitől. Ily mutatóványokat végzett a saint-deis-i székesegyházban, a Louvre régiségtárában, a párisi temetőkben, a versaillesi parkban, a Britisch-muzeumban, a müncheni ghyptoteakában és még több helyütt.

Magyarországnak is volt a pneumatológiai vizsgálatok terén pár évtized előtt egy kiváló tekintélye, a ki nem kisebb egyéniség, mint a híres mezmerista és asztaltáncoltató. Szapáry

Ferencz gróf. Ma már jóformán elfeledték a csodálatos gyógyításairól mesze földön is méltán elhíresült magyar mágnást, de az a műve, melyet a párisi akadémia díjáért versenyezve ily czímen adott ki: „Magnétisme et Magnétotherapie, Páris, 1854“ — több volt a nagyuri dilettantizmus különc-ködő kedvtelésénél, az eso-erikus budhizmus merész gondolatai, a lelkiélet megfejtethetlen rejtélyei nem egy helyen öltének benne plasztikus alakot a tudós gróf rendszerező elméje világánál, a ki büszkén hirdette, hogy összes praxisa alatt nem fordult elő egyetlen egy eset sem, melyben tudománya eserből hagyta volna.

— Éa is, — így ír egy helyütt, — tanultam eleinte könyvekből, merítettem a közös forrásból. De mikor láttam, hogy az orvosi tudomány nem tanít meg gyógyítani, hogy nem egyéb, mint vak, mely világtalan vezet, akkor letértem az oly sok idő óta hasztalanul köptatott ösvényről. Istenben való bizalommal és embertársaim iránti szeretettel kutattam s a magnetizmus fel-tárta előttem titkait és én gyógyítottam — mindig.

Tudni kell, hogy Szápáry Ferencz gróf szerint minden betegség végokai, az ugynevezett Paccini-féle testecskék az idegek felületén s a legbiztosabb diagnosztikai eszköz: Az emberi beszéd. Ha a beszéd lassu és vontatott akkor szerinte a betegség székhelye az agy; ha a beszéd érzélgős, a baj a szívben fészkel: ha ingerült, akkor a májban, ha élces, a vesékben, ha tartózkodó, a belekben, ha meggondolatlan, a gyomorban, ha szapora, a vérben.

És ez egyszerű dignózis segítségével Szápáry grófnak sikerült nemcsak fölismerni, de gyógyítani is a gümőkór, tüdővész, epilepszia stb. legsúlyosabb eseteit. Magyarországon tíz éven át leste számos hallgatóság feszült figyelemmel a főrangú csudaorvos föltűnést keltő leleplezéseit; Drezdában pedig fényesen berendezett intézet fogadta be a legkülönbözőbb kóros esetekben hozzá folyamodók tekintélyes számát.

Egyébiránt a gyógyeljárás lényege a hypnotikus delejezésben állt. De erre Szápáry gróf egészen saját rendszerű övrendszabályokkal szokott volt élni, melyek a siker kilátását jelentékenyen fokozni voltak alkalmasak. Az elaltatandó betegen nem volt szabad hogy legyen sem fém, se selyem; ő maga is ilyenkor levetette selyemmel bélelt kabátját, selyem nyakkendőjét, arany óráját. Az ágyból minden tollat kivételtett. Ezenkívül gondosan került még a közelben is minden kocsizörejt és rázást, távol tartotta a kutyákat, macskákat, rovarokat. Betegétől eltiltotta a kövér vagy hevítő étkeket.

A magnetikus erő fokozása céljából legjobbnak tartotta kezével magamagát

homlokától agya felé háromszor végig-símitani, hogy ezzel odahajtsa minden erőt s azután kezét egy pillanatig fején nyugtatni. Azzal tette ezt megmagyarázhatóvá, hogy a gondolkozó ember is homlokát dörzsöli s haját simítja.

Máskülönbben e delejezésre legalkalmasabb kéznek szívbéli álomkórosoknál a jobb kezét tartotta. Meg volt győződve, hogy az ember minden ujjának titkos, élettani viszonya van az érzékekkel. A lélek megfelel a hüvelyk-ujjnak, a látás a mutatóujjnak, a hallás a középujjnak, a szaglás és izlés a gyűrűs- és kisujjnak. Vízet is delejezhetőnek tartott, ha a poharat a kinyújtott bal kéz tenyerére teszzük, a jobb kéz kinyújtott s összeszorított ujjaival befűdjük s ezután a bal kéz ujjait rajta végig huzzuk. Ily delejezett vízzel, ha az elvetett magot megnedvesítik, az később csirázik ki, de szebb hajtásokat és gyümölcsöket hoz.

Szapáry Ferencz gróf példája és sikerei egy — ha lehet — még nálánál is különzebb nőapostolát a spiritizmusnak ösztönözték e téren a további kísérletekre. Ez Vay Jenő huszárszázadosné, Vay Adeline bárónő, a kinek homlokán 1865-ben egy delejező német orvos, a kívül véletlenül összejött, a szellemlátásnak oly biztos frenologiai kinyomatát vélte fölismerni, hogy haladéktalanul az tanácsolta: adja magát a medium szerepére. A bárónő kezdetben hitetlenül utasította vissza az ajánlatot, de midőn ezt az orvos egészségi állapotára való tekintetből is mint sikerrel kecsegtetőt ajánlta, egy heves görcsrohama alkalmából elhatározta, hogy megpróbálja a delejírását.

Férje jelenletében plajbászt vett kezébe s egyszerre úgy érezte, mintha valami idegesen ide-oda rángatná karját a maga elé terített papírlapon, melyen pár pillanat múlva a betűk szavakká, a szavak érthető, bár nehezen kibetűzhető mondattá csoportosultak, a melynek értelme szóról-szóra ez volt: „Én vagyok Tamás, a te védszellemed, folytasd a kísérleted, mely jót tesz neked, egészségedre valóand“. Szintén szakgatottan, összefüggés nélkül e szavak következtek: „Henrik . . . koporsó . . . 1867 rád gyászos esztendő . . . Napoleon bukása 1870“.

Ez utóbbi sorok értelme később nyilvánvaló lett. Henriknek férje fivérét, Vay Henrik bárót hívták, ki tényleg meg is halt 1867-ben, hosszas szenvedés után. A mi az 1870. évre szóló prognózist illeti, tudvalevő, hogy az is beteljeült.

Az első kísérlet kedvet ad a különben rendkívül buzgó vallásos és jótékony urnőnek a további próbálkozásokra. 1865 és 1868 között az egymást követő trance-ok egész sorában lépett a bárónő érintkezésbe a tulvilági szellemekkel, — már természetesen a híhetőség határában belül érte e szót, — s az érint-

kezések révén állítólag fontos leleplezéseket nyert. Máté VII 22-23. verséről, a bolygók lakói felől, megszólaltatta Kölcsey szellemét a spiritizmus tárgyában. Alkalma volt nyilatkozásra bírní Budhát, Hahnemannt és Mesmert, sőt magát szűz Máriát is. Érintkezett még — mint mondja egy idevágó tanulmányában, — Robespierre szellemével, egy állati szellemmel, Merkur és a hold lakóival. Pompadour asszonynyal stb. S mint a hogy az amurikai Davis egy extatikus állapotában az egész Éden-kertet lefestette egy darab vászonra, a bárónőnek Vay Ólón báró mediumsága útján, a gyermek Jézus adott volna keze alá rajzvázlatokat.

Vay bárónőt, — ki a modern okkultizmus számos kérdésben folytatott kiterjedt levélváltást, a többek közt Hoffmann Ferenczcel Würzburgban, a tudós német psychologus Beadarrel, Jung Sándorral, a német regényíró Levin-Schüeking Amerikában élő fivérével, Bayer schweimfurthi tanárral, Wittgenstein herceggel orosz tábornokkal, s ki jelenleg mint tudjuk, horvátországi birtokán elvonultan él, — sokan vádolták ultramontán irányzattal is. Azonban csak a Mária-kultuszról való nézeteit, a pápaság enyészeteről tolmácsolt meggyőződését kell figyelemmel kísérnünk, hogy azonnal átlássuk, mikép semmi áll távolabb az ultramontránizmustól, mint ő.

„

O t t h o n.

Te hü barát, te kedves sárga ház,
Benned már csak bubánat, gond tanyáz.
Egyéim arczán nincs már vig mosoly,
Lemosta rég a köny, mely róla foly.

Hát a csengő kaccaj, ah, hol maradt?
Csak jaj, panasz, mi még fülembe hat.
A sok sohaj száll, száll nyugatra mind,
Hol néma völgy ölen kis fejta int.

Szegény atyám, te nyugszol ott alatt,
Téged fód a fakó, friss, pusztta hant.
Miatad oly üres, sivár e ház,
Te éretted a sok sohaj s a gýasz.

S mégis, kis lak, ah, hogy szeretlek én,
Most érzem csak, hogy töled válni kén';
Ugy felsajog, ugy vérzik e kebel,
Hogy elhagylak, talán örökre el.

Hogyan távozzak töled, mondd te hát,
Egyetlen régi, régi jó barát,
Szeretnék bucsuszókat mondani,
De torkomat ugy fojtja valami.

Megnézem minden zugod' újra még,
De ah, szemem ugy elborul, ugy ég.
Hull, hull könyem, nem látszik semmísem,
Csak egy sir ott a néma völgybe' lenu. . .

Már indulásra készen állok im,
Körülöveznek ismerőseim.
Mosolyogva ejtek bucsuszavakat,
Míg vérző szívem majd, hogy meghasad.

Feleki Sándor.

Rómeó és Julia.

Irta ifj. SZÁSZ GYULA.

I.

A nyáron egy Lloyd-gőzessel elutaztam a Dunán fölfelé. Éjjel szálltam reá, a fujó, pöfögő, kormos gép szuszogása, sugárzó melege közben. Mindenki aludt, csak a szolgáló személyzet vigyázott. Az éles gőzsíp-jelek nem ébresztették fel a nagy közös szoba pamlagain heverőket, sem azokat, a kik a kabinokban voltak. Rövid sürgő-forgó mozgás között, ideges iparkodással, végre megmozdult a nagy hajó s eltávolodott a hidtől, a melynek oszlopait és a parti homokot még sokáig csapkodta a felzavart hullám. A lámpa fénye remegve siklott végig a vízben, a hajó barázdáján, s mi mentünk sokan együtt, ismeretlenek ismeretlenül a párás, sűrű levegőjü sötét éj ismeretlenébe. . .

II.

Reggel ismerkedtünk, legalább látás után. A kelő nap haragos pirja egészen bevonta a széles Duna hátát s meglobogtatta fákláját, föl egész a zenithig. Hatalmas küllökkel hasogatta meg a kékes fehér pitymallati eget, s meglebentette a partot fedő ködfátyolt: teres róna az egy felén, dombos erdővidék a másikon. Minden a rezgő, meleg, nyájas, áldó napsugár.

Apránként jöttek fel a fedélzetre. A hajó a torkolattól jött és sok érdekes alak volt a megszokottak között. Turbános török, széles színes övű örmény pap, mind — akadt sok-sok példány az Alsó-Duna partján fekvő nagy kikötővárosok kétes létjogosultságu lakói közül. Volt mindenféle.

A figyelmet különösen egy későn megjelent pár fogta le. Sugár magas nő, egész fehér, fekete szalaggal ékesítette ruhában, (látszott, hogy drága volt), a mely nyáriasan látni engedte a karok és keblek felső részének üde rózsaszínes bőrét, kissé fáradt arczzal nagy, méla szemekkel, a melyeknek a lassu pillantása annyit tudott mondani, . . . A férfi is divatos ruhában, mozgékony termettel, kifogástalan megjelenéssel.

A nap már jól fenn volt az égen, mikor ők is kijöttek s csikosvitorlavászonnal védett, s mégis már meleget lehelő fedélzetre. Kihez sem szóltak kire sem néztek, s a korláthoz dülve, szorososan, oh, nagyon szorososan egymás mellett, néztek a forgókerék lapátjai alól felkerülő züstös foglalványu habokat,

— Fiatlan házaspár, mondta nekem a kapitány.

Micsoda szép regéket sughatott nekik az fényes vizfoszlány! Szép mult-ról, mely ugyan még csak rövid — talán pár napos — és mégis fényével be fog világolni a kés hidegülő öreg-

ség fehér éjszakájába; szép jövőről az egymás mellett haladás, sikeres haladás éveiről, sok-sok mulatozásról, rózsaszínű ködlepthe sngáros életről.

Beszélt bizonyosan mindemről a fehér-fátyolu zöld hab a mint zuhogva nyomult ki a kerék sujtató lapátjai alól. Beszélt még sok egyébről is. A csásos külső sikerek mellett, puha pihés családi fészkek áldás hozó áldás-hozta örömeiről, a kicsi körről, a mely folyton nagyobbodik, a nemsokára szűk illatos kaczer három szobáról; édes, édes pihenésről, észet és szívet megfogó, lágy, megsimuló lankatságról. Sok minderről beszélt.

De nemcsak a hab — fehér főkötőjét kaczerán hímálta zöld-fürtös fején — nemcsak a hab maga. Minden sutogott nekik, a két fiatal embernek, a kik egy vesztett paradicsomba. aran léptek be az új paradicsomba. Suttogott a vitorlafedelen hullámot hajtó futószellő, a mint meglebentette a kis fürtöket a nő nyakán, a piros vérü, erős hajlásu meleg nyakon; a már meleg levegő, — a tüző sugár megfutotta a férfi ragyogó gallérját, — a mélységes nagy Duna minden habocskája, a végtelen ég minden fodros léghulláma, a világ minden atomja. Suttogott, életet, leendő életet suttogott feléjük a himporos áram, a mi most megcsapta őket onnan a távoli pártról, — látszott a sima vízen, hogy hömpölyög a hajó felé az illatterhes levegő — és suttogott: nem beszélt a két egymásba mélyedt szempár.

Kábitó zengés volt abban az egymának világitó tekintetben, forró szerelmi dal, káprázatos villamossággal terhelt sugára az egy igaz szerelemnek: mind benne volt.

Csak egymást látták és a rózsaszín eget. . .

III.

Igy folyt le a délelőtt. Ők nézték egymást, én néztem őket. A lankás egyhangu parton megfáradt képzelet mindent látott, mindent észre vett. Szinte köszöntem, mint a régi jó ismerősömmek, annak a kettőnek: a csinos fiatal embernek, a sugár nőnek.

Szórták a pénzt. Hjah, a boldogság természetes kívánalma, hogy más is boldogítódjék. De meg mi is nekik a fehér ezüst, a sárga arany? Nem daskalkodnak velük felérő — mit? felérő? — velük össze sem hasonlítható kincsekben?

Ebéd után kissé megváltozott a helyzet. Nem néztek többé a torlódo, piczi sűrű egymásutánban jövő habfodorokat, leültek egymás mellé a padra. A megérkezésről gondolkozhattak az új otthonba, a puhán berendezett lakásba, a nyugodalmas, bizalmas szobákba. A kék ábrándok csillámos füstje vette őket körül, s a fiatal pár türelmetlenül, talán nyugtalanul várta, —

látszott kissé az idegesség rajtuk, — hogy végre magára maradjon. . .

A nap lemenőben volt, s egy fényes, lapos, sugár pászma vágott be a fedélzetre, elöntve hig arányával a sima padlót. A pad, a melyen ültek, tüzes lett, s a férfi bizalmas, lázsan váró tartásával, a nő aranyporos hajával, keskeny mogyoróhéj körmü kezét a férfi vállára téve, mind usztak a fényben.

A fiatalság, boldogság, szerelem szentháromságának ragyogó, illatos köde tedte be a csoportot.

A napsugár égett, a hajó csendesen uszott fölfelé, s a két szempár erősen várta a budapesti állomást.

IV.

Eddig a költészet. Jön ezután a valóság, a rideg, vasszínű, nehéz valóság.

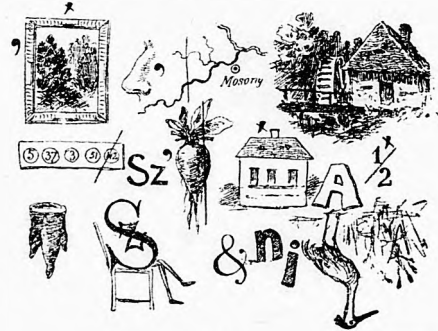
A ráczvárosi állomáson két rendőr jött a hajóra. Oda mentem.

A fiatal férfi megszökött pénztáros volt, s a nő, a ki sok évig volt disze egy ruscsuki éjjeli kávéháznak, nem adta vissza a tömött tárczáját egy disznókereskedőnek, a ki pepig nem is feledte nála. Elfogták mind a kettőt.

Ez a hideg valóság.

Képtalány.

S Z Á M R E J T V É N Y.

H.-F.-TÖL.

- 47, 3, 22, 17. Hasznos állat.
23, 41, 15, 34, 1. Ez kerüli a munkát.
35, 5. Fém.
40, 19, 9, 28, 31, 45, 29. Nélkülözhetlen a háztartásban.
48, 27, 39, 26. Az asztalosoknál sok van.
2, 33, 13. A testnek egy része.
46, 16, 38, 25, 21. Egy opera czíme.
12, 11, 18, 42. Község Nyitra megyében.
44, 36, 4, 10, 43, 8, 49. Csinos női név.
37, 7, 24, 30. Ez nem okos.
14, 32. Melléknév.
29, 6, 20, 48, 18, 19. Számnév.
1-49. Egy csinos költemény első két sora.

A mult számban közölt talányok megfejtése:

A képtalányé:

Tűzoltó-egyesület.

A koczkarejtvényé:

Baross Gábor.